

Силабус
навчальної дисципліни
«Менторська підтримка дітей та молоді»
2024-2025 навчальний рік

Освітня програма: «Соціальна робота та практична психологія».

Спеціальність: 231 Соціальна робота.

Галузь знань: 23 Соціальна робота.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Викладач	Захарова Наталя Миколаївна, к. пед. н., доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Посилання на сайт	https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=685 https://dspace.bdpu.org/handle/123456789/1133
Контактний телефон	0957976650
Е-mail викладача	zaharovanatalia@ukr.net
Графік консультацій	понеділок: 13.00-14.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні/семінарські/лабораторні заняття	Самостійна робота	звітність
3\90	8	10	72	залік

Семестр: літній.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: ментор, менті, менторинг, менторство, наставництво

Мета курсу: ознайомлення здобувачів із історичними, теоретичними та практичними засадами менторства та наставництва у роботі з дітьми, молоддю, засвоєння технологій менторства; ознайомлення з специфікою менторської підтримки різних категорій дітей та молоді в освітній та соціальній сфері, в умовах імплементації інклюзивної освіти.

Предмет курсу: менторська підтримка дітей та молоді в різних соціальних та освітніх умовах.

Компетентності та програмні результати навчання:

Програмні компетентності:

ЗК-4.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

СК-21.Здатність вибудовувати особистісно орієнтовану взаємодію суб'єктів соціально-педагогічного процесу.

СК-27.Здатність надавати соціально-педагогічну допомогу підліткам та молоді з питань професійного самовизначення з використанням традиційних та інноваційних форм профорієнтаційної роботи

Результати навчання:

ПР-1 Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПР-30 Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, зокрема, демонструвати лідерські якості.

ПР-32 Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Зміст курсу:

Тема 1. Менторство як соціально-педагогічний феномен

1.1. Генеза менторства як історичного явища

Ідея менторства в історії розвитку суспільства: стародавній світ; історія розвитку Київської Русі, епоха Відродження, сучасність. Історичні постаті менторів. Роль менторства в освіті.

1.2. Менторство як інструмент розвитку кадрового потенціалу

Актуальність феномену менторства. Основні поняття. Наставництво як дієвий інструмент підтримки молодого фахівця. Особливості наставництва як форми передачі знань, умінь; сучасний аспект наставництва.

Тема 2. Процес менторингу в сучасних умовах

2.1. Менторинг і його особливості

Поняття менторингу, ментора, менті. Провідні характеристики суміжних з менторством понять. Технологічна суть менторства; можливості технологізації підтримки дітей та молоді.

2.2. Характеристика діяльності ментора.

Сучасний вектор розвитку менторства в освіті. Основні напрями менторської підтримки в зарубіжній та вітчизняній науці і практиці. Діяльність ментора: організаційні засади, завдання, переваги. Функції, ролі, компетенції ментора.

Тема 3. Технологічні аспекти менторингу

3.1. Взаємодія ментора та менті.

Типологія менторів та менті. Мотивація в роботі ментора. Побудова партнерських відносин. Етапи впровадження менторства; змістове наповнення етапів менторства.

3.2. Принципи-заповіді співпраці

Етичні засади спілкування в системі ментор-менті. Провідні компетентності ментора. Проблеми та труднощі менторської діяльності.

Тема 4. Наставництво у сфері взаємодії з дітьми та молоддю

4.1. Менторство у взаємодії з дітьми та молоддю, які опинилися в складних життєвих обставинах.

Напрями менторської форми взаємодії. Особливості менторської підтримки дітей та молоді з особливими освітніми потребами. Наставництво над дітьми сиротами та дітьми, позбавлених батьківського піклування.

4.2. Планування діяльності ментора-наставника

Розробка плану наставництва різних категорій менті; урахування індивідуальної траєкторії розвитку клієнтів; підбір форм та прийомів підтримки. Очікувані результати менторингу.

Тема 5. Підтримка обдарованої молоді засобами менторства

5.1. Менторинг в роботі з обдарованими дітьми

Реформування вищої освіти в Україні в контексті європейської інтеграції. Державна стратегія щодо підтримки обдарованих дітей; результати впровадження. Міжнародні та вітчизняні проєкти розвитку та підтримки обдарованих осіб. Роль ментора як агента обдарованих учнів.

5.2. Методичні аспекти підтримки обдарованості

Зміст менторської підтримки обдарованих дітей та молоді. Технології та методики виховання, навчання й розвитку творчого потенціалу особистості. Актуальні питання педагогічної підготовки з аспектами менторингової підтримки обдарованих дітей.

Тема 6. Педагогічна інтернатура як служба підтримки

6.1. Педагогічна інтернатура як форма партнерства

Педагогічна інтернатура як чинник розвитку кадрового потенціалу ЗЗСО. ЗУ «Про повну загальну середню освіту» в контексті питання педагогічної інтернатури. Завдання педагогічної інтернатури як наставництва через партнерство; очікувані досягнення; можливі проблеми. Алгоритм підбору й підготовки менторів. Розробка та впровадження менторських практик: авторська програма «Менторство в дії».

6.2. Траєкторія розвитку ментора Вимоги сучасної освіти до менторства. Типи складних підопічних-менті. Труднощі та проблеми взаємодії ментора і менті. Програми професійного розвитку вчителів-початківців. Школа молодого

вчителя як крок до майстерності. Напрями самореалізації у педагогічному наставництві.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, семінари бесіда (вступна, бесіда-повторення); наочні (перегляд фрагментів фільмів); практичні: (моделювання фрагментів менторської підтримки; есе); **методи контролю і самоконтролю** (метод усного контролю), метод письмового контролю (словник термінів).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): навчальний курс складається з лекцій, семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи. Лекційні заняття передбачають ведення письмового конспекту. Підготовка семінарських занять передбачає усне опрацювання теоретичних питань та дискусію за темою. Підготовка завдань до самостійних та індивідуальних робіт здійснюється у друкованому вигляді (формат Microsoft Word або PowerPoint (де необхідно) за визначеним шаблоном та передбачає усне опитування здобувачів протягом семінарського заняття до теми або на груповій/індивідуальній консультації.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: *технічне* (комп'ютер, проектор); *програмне* (Microsoft Office: Moodle, репозитарій); *наочність* (фотодокументи).

Система оцінювання та вимоги:

Форма підсумкового контролю успішності навчання залік

Система оцінювання передбачає поточний та підсумковий контроль (залік) за результатами вивчення дисципліни.

У загальному розподіл балів (поточного та підсумкового контролю), які отримують здобувачі ВО представлено у таблиці 1

Таблиця 1

Розподіл балів, які отримують здобувачі ВО денної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота								Середнє арифметичне за поточну роботу (максимально 50 балів)	залік	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3		Тема 4				
1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1.	4.2			
25		25		25		25				
Тема 5		Тема 6								
5.1	5.2	6.1	6.2							
25		25								

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних та індивідуальних робіт. За вивчення кожної теми максимально нараховується 25 балів, з них: 5 бал. – усна відповідь, по 5 бал. за самостійну та ІНДЗ, 10 бал – тест.

Критерії оцінювання семінарського заняття (усна відповідь)

«5» бали – повно, змістовно, з посиланням на нормативно-правові документи та наукові джерела, зв'язок з попередньо вивченими темами та проекцією на професійну діяльність, повна відповідь на уточнюючі питання, часткова опора на конспект.

«4» бали – достатньо повно, з посиланням на нормативно-правові документи та наукові джерела, відповідність темі та плану, зв'язок з попередньо вивченими темами та проекцією на професійну діяльність, об'ємна відповідь на додаткові питання, часткова опора на конспект.

«3» бали – неповне розкриття змісту питання, неповна або негрунтовна відповідь на додаткові питання, допущені незначні помилки під час відповіді, опора на конспект.

«2» бали – часткове розкриття програмного питання, слабке знання видів документів та правил роботи з ними, неповна або відсутня відповідь на додаткові питання, читання з конспекта.

«1» бал – підготовлено письмовий фіксований виступ без усної доповіді.

На занятті заохочується активність здобувачів, участь в обговоренні питань. Висока активність на семінарському занятті (від 3 і більше змістовних доповнень) оцінюється від 1 до 3 балів; середня активність – (доповнення не повні, часткове повторення попереднього доповідача) від 1 до 2 балів.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Самостійна робота є частиною підготовки здобувача до заняття. Проводиться у формі письмової відповіді на теоретичні питання. У складі письмової роботи міститься одне теоретичне питання.

«5» бали – повна, обгрунтована відповідь на питання прикладного характеру.

«4» бали – не досить повна відповідь, недостатня аргументованість на питання пов'язані зі знаннями теорії та прикладного впровадження.

«3» бали – неповні відповіді на запитання, грубі помилки при висвітленні теоретичного матеріалу; помилки при трактуванні теми чи завдання.

«2-1» бали – часткове виконання завдання, відсутність правильного вибору джерел інформації та пояснень.

Критерії оцінювання індивідуально-дослідних завдань

ІНДЗ є частиною підготовки здобувача до заняття. Проводиться у формі письмової відповіді на теоретичні питання, але впливає на формування фахових компетентностей здобувача. У складі письмової роботи міститься одне завдання.

«5» бали – повна, розгорнута відповідь на питання дослідного та творчого характеру, обгрунтовано вибір необхідного зразку, форми документів при роботі з конкретним випадком, вимог щодо оформлення.

«4» бали – не досить повна відповідь, недостатня аргументованість вибору необхідного зразку, форми документів при роботі з конкретним випадком, вимог щодо оформлення.

«3» бали – неповні відповіді на запитання, грубі помилки при висвітленні теоретичного матеріалу, навчальній роботі зі зразками документів.

«2-1» бали – часткове виконання завдання, помилки при навчальній роботі зі зразками документів.

Оцінювання

оформлення портфоліо зразків професійної документації

Портфоліо формується здобувачем протягом всього курсу вивчення дисципліни та відповідає плану семінарських занять, самостійної роботи та ІНДЗ. Складається з конспектів літературних джерел, підготовлених відповідей завдання, оформлення презентацій або інших демонстраційних матеріалів. За повне порт фоліо здобувач по закінченню вивчення курсу може набрати 20 балів (за кожен тему максимум 10 бал. x 6 тем : 3 кредити =20 бал.)

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Форма і терміни семестрового контролю з дисципліни для денної та заочної форми навчання визначаються робочим навчальним планом спеціальності, розкладом сесії і включають проведення заліку.

Семестровий контроль проводиться у формі усного опитування (за програмою заліку, розробленою для заліку з цієї дисципліни). У процесі співбесіди і відповіді на залікове питання здобувач має продемонструвати й результати навчання як, наприклад: інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід. Форма проведення семестрового контролю зазначається в робочій та навчальній програмах.

Максимальна кількість балів, що нараховується за залік 50 балів.

Таблиця 2

Критерії оцінювання (усних відповідей)

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно» 40 – 50	Відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Спостерігається глибоке володіння матеріалом, здобувач орієнтується у видах, формах та правилах професійного документування, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.
«Добре» 15 – 39	Відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Питання висвітлює повно, а також виконувати навчальні завдання з роботи зі зразками документації. У відповідях допущені несуттєві помилки, неточності.
«Задовільно» 1 – 14	Відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу; здобувач у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання матеріалу, форм документів, але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при виборі зразків документів щодо конкретного випадку.

ПІДСУМКОВА ОЦІНКА

За підсумками вивчення дисципліни здобувач вищої освіти може отримати 100 балів (50 балів¹ – поточне оцінювання + 50 балів – контрольне оцінювання (залік)).

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість залікових кредитів;

50 балів – залік.

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами та

ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Відповідність підсумкових рейтингових оцінок у балах

Шкала оцінювання: ЄКТС

Сума балів за всівидиосвітньоїдіяльності	Оцінка ECTS
90 – 100	A
78 – 89	B
65 – 77	C
58 – 64	D
50 – 57	E
35 – 49	FX
1 – 34	F

Мінімальний допуск до підсумкової атестації здобувача можливий за умови набрання ним 35 балів за виконані роботи протягом семестру.

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація):

Основні

1. Бойченко М. А. Менторство як форма підтримки обдарованих і талановитих у країнах ЄС та США. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 7. С. 3–9
2. Виховання у Стародавній Греції: соціокультурний контекст : навч . посіб. для вищ . пед. навч . закл . / Петро Гусак, Людмила Гусак, Леся Мартіросян ; Східноєвроп . нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк : Вежа-Друк, 2016. — 199 с.
3. Гаврилів Н. Наставництво як інструмент сучасної освіти. *Гуманітарні та соціальні науки: матеріали I Міжнародної конференції молодих вчених HSS-2009*, 14–16 травня 2009 року, Львів, Україна. Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. С. 201–202.
5. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення 20.05.2022)
6. Захарова Н. Менторство як інструмент розвитку кадрового потенціалу /Соціально-освітні доміанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції: збірник наукових праць; укладач Петровська К. В. 2023. 361 с. С. 136-140
7. Манохіна І. В. Проблема професійної підготовки фахівців соціально-педагогічної сфери у науковій літературі. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія. 2015. № 1. С. 128–134.
8. Ментор [Електронний ресурс]. – Режим доступу : //http://www.mentor.prom.ua.
9. Методологія впровадження програми менторства для екскомбатантів/-ок «рівний –

рівному». *Центр зайнятості вільних людей*. 31 с. URL: //czsl.staff@gmail.com (дата звернення: 2.10.2023).

9. Пастух Т. Планування роботи з молодими вчителями. *Завуч*. 2020. № 11-12. С. 22-28.

10. Положення про наставництво, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 4 липня 2017 р. № 465. URL : <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2017-%D0%BF> (дата звернення 20.05.2022)

12. Поліщук І. В. Менторство як передумова ефективного управління на державній службі. Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку: матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участі (Київ, 27 трав. 2016 р.) / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білинської, С. В. Загороднюка. Київ : НАДУ, 2016. С. 110–112.

13. Сидорук І. Роль менторства у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля*. Серія: Педагогіка і психологія. Педагогічні науки. 2019. № 2. С. 183–192.

15. Спіріна Т. П. Програма менторської підтримки вразливих груп населення / Т. П. Спіріна // *Науковий вісник Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка*. Серія : Педагогіка. 2013. Вип. 2. С. 126-132. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkogpth_2013

Додаткові

16. Трамбовецька Н. та ін. *Ідеї. Натхнення. Рішення*. Посібник для тренерів неформальної освіти. – посилання доступу: <http://insha-osvita.org/publications/trainers-handbook> – Інша освіта, Київ, 2015.

17. Шевченко А.Є., Кулін С.В., Настюк А.А. Становлення та розвиток князівської влади в Київській Русі в IX- на початку XII ст. Вінниця: ТОВ “ТВОРИ”, 2020. 468 с.

18. Федорак Я. Яку користь може принести вам ментор чи ментор [Електронний ресурс] / Ярослав Федорак. Режим доступу://<http://www.management.com.ua>

Інтернет-ресурси

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
3. Медіатека ФДССО
4. Електронна підтримка навчання Moodle БДПУ.